

Boendeplan för särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL 2025 – 2035

Region östra söderort

som omfattar följande stadsdelsförvaltningar:

Enskede-Årsta-Vantör

Farsta

Skarpnäck

Syfte och mål med boendeplanen

Med hjälp av en stadsövergripande boendeplan kan Stockholms stad öka möjligheterna att bättre planera och tillgodose alla brukares behov och önskemål vad gäller bostäder med särskild service inom valfrihetssystemet. Möjligheten att skapa variation i utbudet av bostäder, planera för utbyggnad av särskilda profilbostäder och till-säkra den geografiska placeringen av bostäder över hela staden ökar. Målet med den stadsövergripande boendeplanen är att tillgodose behoven av bostäder med särskild service samt att minska antal icke verkställda beslut och antal placeringar utanför valfrihetssystemet avseende dessa bostäder.

Befintliga boenden

I boendeplanen delas bostäder in i följande kategorier:

- A. Gruppboende, LSS, som är ytkrävande.
- B. Gruppboende, LSS, som bör vara friliggande.
- C. Gruppboende, LSS, normal tillgänglighetsanpassning.
- D. Serviceboende, LSS eller SoL, normal tillgänglighetsanpassning.
- E. Gruppboende, SoL, kräver ingen annan anpassning än vad som framgår av byggnorm och vad som beskrivs i stadens funktionsprogram för SoL bostäder. Noteras bör att dessa boenden kan ha en annan gruppstorlek, cirka tolv lägenheter, jämfört med gruppboende enligt LSS.
- F. Stödboende SoL. Dessa boenden kräver ingen annan anpassning än vad som framgår av byggnorm och vad som besk-

rivs i stadens funktionsprogram för SoL bostäder. Lägenheterna ligger utspridda bland de vanliga lägenheterna i området och utformas likt dem.

Inom region östra söderort finns idag inom stadens regi inklusive verksamheter som drivs på entreprenad totalt 427 lägenheter inom kategori A-F: 191 lägenheter inom Enskede-Årsta-Vantör, 135 lägenheter inom Farsta och 101 lägenheter i Skarpnäck.

Tabell 1

Befintliga boenden- antal lägenheter kategori A-D

SDN	Kategori	Antal lägenheter
Enskede-Årsta-Vantör	A	0
	B	5
	C	101
	D	26
Farsta	A	11
	B	5
	C	57
	D	29
Skarpnäck	A	0
	B	20
	C	59
	D	9

Tabell 2

Befintliga boenden- antal lägenheter kategori E-F

SDN	Kategori	Antal
Enskede-Årsta-Vantör	E	38
	F	21
Farsta	E	8
	F	25
Skarpnäck	E	0
	F	13

Under 2024 genomförde Stockholm stads brandförsvaret en brandskyddsinspektion som resulterade i ett beslut om att Gesundens gruppboende i Enskede-Årsta-Vantör var tvungen att stänga ner sin verksamhet. Beslutet grundar sig i att Gesundens gruppboende saknar två av varandra oberoende utrymningsvägar i händelse av brand.

Gesundens gruppbostad är placerad i ett flerfamiljshus vilket innebär att möjligheterna till fler än en säker utrymningsväg kan vara begränsad. Brukarna vid verksamheten kommer att erbjudas plats vid andra bostäder och initialt evakueringsbostad i verksamhet med tomma lokaler som anpassas efter målgruppens behov. Enskede-Årsta-Vantör önskar belysa att det förmodligen finns fler gruppbostäder i staden som saknar tillräckligt många utrymningsvägar enligt brandförsvarets krav.

Tabell 3

Driftform befintliga boendena- antal lägenheter kategori A-D

SDN		Egen regi	Entreprenad	Privat
		LOV – avtal		
Enskede-Årsta-Vantör	Kategori A-C	80	26	0
	Kategori D	26	0	0
Farsta	Kategori A-C	57	0	12
	Kategori D	29	0	0
Skarpnäck	Kategori A-C	31	48	0
	Kategori D	0	9	0

Individuella avtal

Stadsdelsnämnderna utreder och fattar beslut om rätt till bostad med särskild service. Respektive stadsdelsnämnd är ansvarig för att insatsen verkställs. Enheten för bedömning och förmedling på socialförvaltningen har i uppdrag att förmedla bostad hos utförare som är upphandlade av staden inom ramen för lagen om valfrihet, LOV. I de fall enheten inte kan hitta någon lämplig utförare som motsvarar brukarens behov, så övergår det praktiska ansvaret till respektive stadsdelsförvaltning att ordna och förmedla bostad till den enskilde. Stadsdelsförvaltningen måste då direktupphandla och teckna avtal med utförare som ligger utanför stadens LOV-avtal.

Region östra söderort bedömer det bekymmersamt att relativt många placeringar sker utanför LOV, vilket med vissa undantag innebär en högre kostnad för staden. Region östra söderort ser också

att det är svårt att tillgodose boenden inom LOV för personer som behöver en lugnare miljö och inte kan bo i ett lägenhetshus. En annan målgrupp där individavtal ökat är personer som behöver särskild kompetens hos personal för utåtagerande/utmanande beteenden.

Det råder brist på boenden inom LOV-avtalet med inriktning för den här målgruppen. Vanligtvis verkställs insatsen inom LOV-avtalet men efter en tid har utföraren inte klarat att möta den enskildes behov. Detta har då lett till att den enskilde har fått flytta till en bostad utanför LOV-avtalet. Region östra söderort ser att det fortsatt är mycket angeläget med kompetenssatsningar kring viss typ av psykiatrisk tilläggsproblematik, till exempel schizofreni, mer avancerat självskadebeteende och tvång.

Region östra söderort lyfter fram att bristen på boenden för socialpsykiatrins målgrupp leder till långa väntetider. En utbyggnad är välkommen, med medskick att nuvarande ersättningssystem och funktionsprogrammets riktlinjer medför en ekonomisk utmaning.

Fler servicebostäder enligt SoL kan vara en lösning, där brukare med lägre stödbehov bor, medan gruppboheter reserveras för dem med störst behov. Det skulle möjliggöra större verksamheter med ekonomi i balans. Enskede-Årsta-Vantör har gjort en beräkning och bedömer att cirka 20 lägenheter per servicebostad krävs för att uppnå stadens ekonomiska krav, förutsatt att verksamhetens utformning lever upp till Socialstyrelsens rekommendation.

Region östra söderort har totalt upprättat 157 individuella avtal gällande boende utanför stadens LOV-avtal, varav 140 för vuxna och 17 för barn. Enskede-Årsta-Vantör har individuella avtal för 57 vuxna och 5 barn. Farsta har individuella avtal för 43 vuxna och 7 barn. Skarpnäck har individuella avtal för 40 vuxna och 5 barn.

Det är en ökning jämfört med förra året. Orsaker över tid är brist på barnboenden och långa väntetider gällande vuxenboende. Under 2024 förlorade en leverantör som var ansluten till stadens valfrihetssystem sitt tillstånd från IVO kring att bedriva barnboende enligt LSS.

Det har förekommit fall där det handlat om komplexa behov, exempelvis med psykiatrisk tilläggsproblematik där centrala bedömnings- och förmedlingsenheten inte haft möjlighet att matcha behovet.

Redovisade sammanlagda dygnskostnader avser priser enligt 2024 års priser. Priser för 2025 är ännu inte fastställda.

Boenden utanför LOV är ibland belägna utanför stadens gränser och kostnaderna kan vara högre än vad schablonersättningen är.

Målsättningen hos förvaltningarna är att kunna erbjuda samtliga brukare boenden inom stadens LOV-avtal. Detta fortlöpande arbete ska inte enbart ses som en åtgärd för att minska stadens kostnader, utan ska även med tanke på att många brukare och deras närstående har önskemål om att den enskilde exempelvis ska ges möjlighet att bo i sin hemkommun.

I sammanhanget ska noteras att flertalet personer i region östra söderort som får sina behov tillgodosedda genom individuella avtal bedöms kunna erbjudas adekvat boende inom LOV: 118 av totalt 157 personer. Återstående personer, 21 vuxna (inget barn), bedöms inte kunna placeras inom LOV på grund av särskilt behov av stöd och/eller miljöfaktorer.

Tabell 4

Individuella avtal boende kategori A-D

SDN	Dygnsersättning	Dygnskostnad	Differens
Enskede-Årsta-Vantör	217 536	246 986	29 450
Farsta	149 812	165 110	15 298
Skarpnäck	85 646	94 230	6 584
Summa	452 994	506 326	51 332

Uppskattat behov av boenden år 2035

Region östra söderort har uppskattat vilket behov som finns av lägenheter i bostad med särskild service SoL och LSS för vuxna personer inom prognosperioden. Lägenheter i befintliga bostäder med särskild service eller personer som är placerade på individuella avtal är inte medräknade. Region östra söderort har utgått från befintlig kö och kommande behov, exempelvis kända barn som kan förväntas ha ett behov av bostad med särskild service, befolkningsökning inom stadsdelsregionen och personer som idag är placerade i andra insatser men som skulle ha rätt till bostad med särskild service.

Region östra söderorts uppskattade behov behövs som ett komplement till Swecos prognos där fördelningen av boendekategorier inte

framkommer. Det ska noteras att region östra söderorts redovisade behov av framtida lägenheter (kategori A-F) inom stadsdelsområdena bygger på tidigare erfarenhet av aktuell målgrupp inklusive kända behov och ska ses som en kvalificerad uppskattning. I och med detta ska prognosen läsas med försiktighet.

Region östra söderort uppskattar ett behov av framtida lägenheter om totalt 322 lägenheter fram till 2035.

Uppskattat behov i Enskede-Årsta-Vantör är 148 lägenheter, i Farsta 96 lägenheter och i Skarpnäck 78 lägenheter.

Tabell 5

Boende antal lägenheter kategori A-D

SDN	Uppskattat behov		Individavtal		Befintliga boenden	
Boendetyp	Grupp- bostad	Service- bo- stad	Grupp- bostad	Service- bo- stad	Grupp- bostad	Service- bo- stad
Enskede-Årsta-Vantör	80	18	42	10	106	26
Farsta	38	22	23	17	79	29
Skarpnäck	47	18	17	6	79	9
Summa	223		115		328	

Profilboende

Med profilboende avses boende med särskild service som profilerar sig mot särskilda målgrupper utifrån gemensamma sjukdomsdiagnoser eller funktionsnedsättningar som kräver specialistkompetens. Behov av profilboende kan föreligga i de fall den enskilde har specifika behov som kräver särskild omvårdnad och kompetens.

Region östra söderort ser ett behov av att fastställa vilka målgrupper som profilboende ska rikta sig till. Det är relevant att ta fram en distinktion för att klargöra skillnaden mellan vad som är ett profilboende och vad som är ett behov av kompetenshöjande insatser inom boendet. Om regionerna i sina boendeplaner lyfter fram sådana målgrupper som definierats ha behov av fastställda profilboende underlättas den stadsövergripande planläggningen.

Region östra söderort ser ett behov av profilboende när det gäller yngre personer med demens som idag bara kan erbjudas en bostad inom äldreomsorgens boendeformer.

Andelen äldre med intellektuell funktionsnedsättning växer. Boenden behöver vara anpassade efter de som bor där. Kompetens om åldrande och demens i kombination med tidigare diagnoser krävs.

Barnboende

Region östra söderort upplever en allmän brist på adekvata barnboenden i LOV, vilket leder till att förvaltningen behöver upprätta individuella avtal.

Första boendet för unga

Målgruppen för bostad med särskild service enligt LSS har förändrats över tid och stadens utbud av riktade boendekoncept är i behov av utveckling för att följa med i målgruppens behov och efterfrågan. Antalet personer med autismspektrumtillstånd blir allt fler i servicebostäder enligt LSS. Insatsen behöver utvecklas i takt med målgruppens förändrade behov och efterfrågan. Region östra söderort vill återigen lyfta startboendekonceptet för unga vuxna som funnits i många år i flera kommuner. En sådan boendetyp skulle kunna prövas initialt som en kommunövergripande verksamhet. Boendet syftar till att ge den unga vuxna som flyttar till en första egen lägenhet en god start och utveckling mot självständighet under en period om några år för kartläggning och förberedelse.

Den förändrade målgruppen men även beaktat den nya generation som vuxit upp i ett integrerat samhälle medför att staden behöver planera för nya former av bostäder vid nybyggnation. Denna målgrupp behöver sällan bo i ett gemensamt boende men har behov av ett anpassat stöd.

Region östra söderort ser ett behov av någon typ av boende där unga vuxna kan pröva på att bo utanför föräldrahemmet med stöd. Detta blir ett sätt att bättre kunna bedöma om den unge vuxne kan bo i eget boende med eller utan stöd eller om den unge vuxne har

behov av att bo i en bostad med särskild service. Region östra söderort ser detta behov när det gäller personer som omfattas av personkrets 1 inom LSS.

Förmedlingsprocessen

Region östra söderort ser också behov av utveckling när det gäller förmedling av bostäder med särskild service. Enheten för bedömning och förmedling i samarbete med stadsdelsförvaltningarna skulle kunna utveckla sina arbetssätt för att effektivisera och normalisera förmedlingsprocessen genom att erbjuda fler personer visning av en ledig lägenhet. Det skulle möjliggöra en ökad förståelse för hur stöd och serviceinsatserna ingår och tillhandahålls inom ramen för insatsen. Utifrån att funktionsvariationen generellt medför ett större behov av konkretisering är det sannolikt att anta att mer konkreta inslag för enskilda personer skulle möjliggöra större delaktighet och involvering inför ställningstagande till erbjudande om bostad med särskild service.

Region östra söderort föreslår att man i samband med detta också tar fram och använder digitala lösningar som skulle göra förmedlingsprocessen mer tillgänglig och samtidigt mer effektiv.

Swecos prognos

Sweco tar på uppdrag av socialförvaltningen i Stockholms stad fram en årlig prognos för behovet av bostäder med särskild service inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri samt stödboende inom socialpsykiatri baserade på uppgifter i stadens sociala system den första oktober 2024. Prognosperioden sträcker sig tio år framåt i tiden och omfattar åren 2025-2035. Prognosen visar det uppskattade behovet av bostäder med särskild service både per stadsdelsregion och för staden totalt.

Då behovsframskrivningen av behov i befolkningsprognosen i Stockholms stad är övergripande ger det svårigheter för stadsdelsförvaltningarna att ta fram prognoser. Detta då Swecos rapport innehåller prognos för hela staden, samt för respektive planeringsregion och inte redovisas på stadsdelsnivå.

Tabell 6

SWECO Vuxna 18+ år med behov av boende kategori A-E

ÅR	Region östra söderort	Staden totalt
2025	479	1 944
2027	497	1 978
2029	517	2 129

2031	538	2 204

Tabell 7

SWECO Barn 0-21 år med behov av barnboende LSS

ÅR	Region östra söderort	Staden totalt
2025	19	72
2027	18	76
2029	18	80
2031	19	81

Slutsatser summering

Region östra söderort har idag 157 individuella avtal utanför stadens LOV-avtal med insatsen bostad med särskild service.

I sammanhanget ska noteras att stora flertalet personer som får sina behov tillgodosedda genom individuella avtal bedöms kunna erbjudas boende inom LOV. Återstående personer bedöms inte kunna placeras inom LOV på grund av särskilt behov av stöd och/eller miljöfaktorer.

Det uppskattade behovet av bostäder fram till år 2035, visar att det råder mer eller mindre brist på samtliga boendekategorier inom regionen.

Region östra söderort upplever idag att det är en utmaning att kunna verkställa beslut om bostad med särskild service inom stadens LOV-avtal och det gäller exempelvis en viss målgrupp inom socialpsykiatri, personer med högfungerande autism med psykiatrisk tilläggsproblematik, självskadebeteende, missbruk, psykisk ohälsa och/eller sexuellt utmanande beteende, unga personer med demens, personer med dövhet/ dövstumhet och barn med behov av bostad. Om staden fastställer till vilka målgrupper profilboende ska rikta sig till är förhoppningen att fler profilboenden startas.

Region Östra ser ett behov av barnboende i egen regi i staden. Idag är stadsdelsförvaltningarna beroende av privata aktörer.

Målgruppen för bostad med särskild service enligt LSS har förändrats över tid och stadens utbud av riktade boendekoncept är i behov av utveckling för att följa med i målgruppens behov och efterfrågan. Region östra söderort ser ett behov av ett nytt alternativ av första boende för unga personer med funktionsnedsättning som får möjlighet att pröva på att bo utanför föräldrahemmet med stöd för att både

den unge, föräldrar och kommunen ska kunna få en uppfattning av vilket stödbehov personer har.

Region östra söderort ser ett behov av utveckling när det gäller förmedling av bostäder med särskild service. Staden behöver utveckla sina arbetssätt för att effektivisera och normalisera förmedlingsprocessen, för att mer efterlikna den allmänna bostadsförmedlingens. En anpassad och mer tillgänglig förmedlingsprocess skulle möjliggöra större delaktighet och involvering inför ställningstagande till erbjudande om bostad med särskild service.

Region östra söderort föreslår att man i samband med detta också tar fram och använder digitala lösningar.

Bilagor

1. Excelformulär för boendeplan 2025
2. Vägledning för framtagande av boendeplan 2025
3. Swecos prognos 2024 Behov av bostad med särskild service samt stödboende inom socialpsykiatri